

جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، شماره ۱۰، بهار ۱۳۹۳

وصول مقاله: ۱۳۹۲/۵/۲۴

تأیید نهایی: ۱۳۹۲/۱۱/۵

صفحات: ۷۳ - ۸۶

ارزیابی و سنجش کیفیت زندگی و تأثیر آن بر مشارکت شهروندان در امور شهری مورد شناسی: شهر مینودشت

دکتر علیرضا خواجه شاهکوهی^۱، سید محمد حسن حسینی^۲، رمضان طوسی^۳

چکیده

کیفیت محیط و زندگی شهری از موضوعاتی است که از سوی علوم مختلف مورد توجه قرار می‌گیرد. در این بین، دانش جغرافیای شهری کیفیت زندگی را در ارتباط با محیط و تأثیر آن بر نحوه عملکرد شهروندان، مورد مطالعه قرار می‌دهد. امروزه کیفیت زندگی، عالی‌ترین مرتبه در اهداف برنامه‌ریزی اجتماعی - اقتصادی و دارای دو بعد ذهنی و عینی می‌باشد. ابعاد ذهنی، به ادراک شخص از کیفیت زندگی خود و اطرافیان توجه دارد و مفهومی کیفی و نسبی است. اما ابعاد عینی، قابل مشاهده و اندازه‌گیری است و مفهومی کمی دارند. در این پژوهش ابتدا کیفیت زندگی در ابعاد سلامت محیطی، اجتماعی، جسمانی، روانی (ابعاد ذهنی) و همچنین کیفیت محیط شهری (ابعاد عینی) مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفته و سپس رابطه کیفیت محیط و زندگی با میزان مشارکت شهروندان در امور شهری مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش کلیه سرپرستان خانوار شهر "مینودشت" می‌باشد که با بهره‌گیری از فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعداد ۲۵۰ نمونه انتخاب و اطلاعات توسط پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته، جمع‌آوری شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که ابعاد سلامت اجتماعی و روانی بالاتر از حد متوسط و ابعاد سلامت محیطی و جسمانی و همچنین کیفیت محیط شهری پایین‌تر از حد متوسط قرار دارند. همچنین نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس نشان داد که افزایش کیفیت محیط و زندگی در شهر می‌تواند به افزایش مشارکت شهروندان در امور شهری منجر شود و بین این دو رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

کلید واژگان: کیفیت زندگی، کیفیت محیط، مشارکت، مینودشت.

مقدمه و طرح مسأله

کیفیت زندگی از موضوعاتی است که امروزه در مطالعات شهری، از منظر علوم مختلف از جمله جغرافیای شهری، شهرسازی، علوم اجتماعی، روانشناسی، اقتصاد، مدیریت، علوم سیاسی و... مورد توجه قرار گرفته است. کیفیت زندگی برای تعیین رضایت و عدم رضایت افراد و گروه‌ها از ابعاد مختلف زندگی است. امروزه کیفیت زندگی هدف اصلی تمام برنامه‌ریزی‌هاست که توسط اندیشمندان و برنامه‌ریزان تهیه می‌شود. (قالیباف و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۳)

کیفیت زندگی مفهومی چند بعدی است که شاخص‌های متعددی را شامل می‌شود. کیفیت زندگی اغلب با استفاده از شاخص‌های عینی یا شاخص‌های ذهنی و به ندرت با استفاده از هر دو نوع شاخص‌ها اندازه‌گیری می‌شود (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۳۷). همچنین شاخص‌های کیفیت، می‌تواند از دو منظر مکانی و اجتماعی مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. جغرافی دانان همواره در پی بهینه کردن رابطه متقابل انسان و محیط در جهت مطلوبیت بخشی به زندگی بوده‌اند. رونالد جانسون می‌گوید: «در زمان ما، هدف بسیاری از جغرافی‌دانان این است که در سراسر جهان با حذف نابرابری‌های شدید اجتماعی و اقتصادی، همه خانواده‌ها بتوانند به شغل دائمی، مسکن سالم، بهداشت و درمان، آموزش و امنیت دست یابند» (شکویی، ۱۳۸۳: ۱۵۶). میزان کیفیت زندگی ساکنین شهرها با توسعه‌ی پایدار شهر ارتباط تنگاتنگی دارد. توسعه‌ی پایدار، همه جوانب توسعه (محیط زیست، اقتصاد و اجتماع) در جامعه‌ی انسانی را مورد تأکید قرار می‌دهد.

با توجه به پیچیدگی ذاتی شهرها و ابعاد مختلف تأثیرگذاری آن‌ها، شناخت عوامل اصلی و کلیدی در جهت دستیابی به پایداری شهری ضروری به نظر می‌رسد. در این راستا، رضایتمندی شهروندان از وضعیت موجود شهرها، توجه به خواسته‌ها و نیازهای آنان می‌تواند مدیران شهری را در دستیابی به پایداری

بیشتر شهرها به‌ویژه پایداری اجتماعی یاری رساند (حسین‌زاده‌دلیر و همکاران، ۱۳۸۸: ۲). کیفیت زندگی غالباً با دو بعد ذهنی و عینی اندازه‌گیری شده است (خادم‌الحسینی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۶). شاخص‌های ذهنی به ادراک شخص از کیفیت زندگی خود و اطرافیان خود توجه دارد و بیشتر مفهومی کیفی و نسبی است. اما شاخص‌های عینی، شاخص‌هایی هستند که قابل مشاهده و اندازه‌گیری و مفهومی کمی دارند. کیفیت زندگی به نوعی بیان‌کننده افراد ساکن در یک کشور یا منطقه می‌باشد (Robak, 1982: 125) در تحقیقات اخیر کیفیت زندگی ذهنی اهمیت بیشتری یافته است و بر آن بیشتر از کیفیت زندگی عینی تأکید می‌شود (نوغانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱۵). نظرات اولیه مربوط به کیفیت زندگی بیشتر بر نگرانی‌ها و اولویت‌های فردی تأکید داشتند (باسخا و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۵). اما در سال‌های اخیر مباحث نظری، از فرد محوری به سمت نگرانی‌های اجتماعی نظیر امنیت، آزادی، گستردگی کیفیت زندگی و ساختار و کیفیت روابط اجتماعی افراد در جامعه تغییر یافته است (Schmitt, 2002: 404). استراتژی شهری بانک جهانی (۱۹۹۹) برای شهرهای جهان سوم، بر روی چهار مشخصه اساسی قابلیت سکونت، رقابت‌پذیری، حکمرانی خوب و ورشکستگی‌ها متمرکز شده است؛ این چهار عامل را نیز در افزایش رفاه ساکنین این شهرها دخیل می‌داند (باسخا و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۸). تحقیقات و مطالعات اخیر کیفیت زندگی بر دو روش‌شناسی عمده متمرکزند: در روش‌شناسی اول از شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی قابل سنجش برای تعیین میزان و چگونگی تأمین نیازهای انسانی استفاده می‌شود و در روش‌شناسی دوم، بر اساس گزارش‌های شخصی افراد از تجارب زندگی خود که به‌زیستی ذهنی نامیده می‌شود، سطح رضایت‌مندی آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۲). لازمه‌ی کیفیت زندگی فردی در بعد عینی به تأمین نیازهای اساسی و برخورداری از منابع مادی

زندگی در یک مکان ویژه، صحبت به میان می‌آید که در سطح شناخت، تأثیر و رفتار مورد بررسی قرار می‌گیرد (Bonaiuto and et al, 2002: 41-42). عناصر سازنده‌ی محیط شهری شامل سه محیط کالبدی و فیزیکی، محیط اجتماعی و محیط نمادین را شامل می‌شود که این سه محیط در کلیتی واحد به نام "شهر" تبلور می‌یابد (غراب، ۱۳۸۰: ۸۸). کوئین لینچ، صاحب‌نظر در مطالعات کیفیت محیط، در کتاب تئوری شکل شهر، معیارهای اساسی سرزندگی، معنی، تناسب و سازگاری، دسترسی، نظارت و اختیار، کارایی و عدالت را به عنوان محورهای اصلی کیفیت محیطی بیان کرده است و این هفت معیار را به عنوان نسخه‌های جامع کیفیت شهر پیشنهاد می‌کند (لینچ، ۱۳۸۱: ۱۵۳).

کیفیت زندگی، مفهومی چند وجهی، نسبی و متأثر از زمان، مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است که از یک سو ابعاد عینی و بیرونی و از سوی دیگر ابعاد ذهنی و درونی دارد (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۶: ۴) که دارای معانی گوناگونی برای افراد و گروه‌های مختلف می‌باشد. هنوز تعریف جامع و واحدی از کیفیت زندگی ارائه نشده است. "لیو" در سال ۱۳۸۳ کیفیت زندگی را عنوان جدید برای مفهوم قدیمی بهزیستی عادی و روانی مردم در محیط زندگی خود توصیف کرده است. "داس" (۲۰۰۸)، کیفیت زندگی را به عنوان بهزیستی مردم و محیط زندگی را به عنوان بهزیستی و عدم بهزیستی مردم و محیط زندگی آن‌ها تعریف می‌کند (خادم‌الحسینی و همکاران ۱۳۸۹: ۴۹). "فو"، کیفیت زندگی را رضایت کلی فرد از زندگی خود قلمداد می‌کند (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۸). کیفیت زندگی تا اندازه‌ای مبهم است؛ زیرا از یک سو کیفیت زندگی فردی در قالب پنداشتن از چگونگی گذراندن زندگی فرد مطرح می‌شود و از سوی دیگر، از بعدی کلی‌تر به صورت کیفیت شرایط زندگی حول یک عامل مطرح است، یعنی موقعیت‌هایی نظیر محیط پیرامونی و یا فرهنگ در یک جامعه معین را شامل می‌شود

برای برآوردن خواست‌های اجتماعی شهروندان و در بعد ذهنی نیز به داشتن استقلال عمل در موارد زیر مربوط می‌شود: افزایش رفاه ذهنی شامل لذت‌جویی، رضایت‌مندی، هدف‌داری در زندگی و رشد شخصی؛ رشد و شکوفایی در مسیر سعادت و دگرخواهی؛ مشارکت در سطحی گسترده از فعالیت‌های اجتماعی (دیوپ، ۱۳۷۷: ۵۴).

با توجه به مسائل مطرح، ضرورت دارد تا به بهبود کیفیت محیط و زندگی شهری توجه خاص شود. در این پژوهش سعی شده است تا با استفاده از گویه‌های سلامت محیطی، اجتماعی، جسمانی، روانی (ابعاد ذهنی) و همچنین گویه کیفیت محیط شهری (ابعاد عینی)، کیفیت زندگی و محیط ساکنین شهر مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفته تا مشخص شود که شهروندان در چه سطحی از کیفیت زندگی و محیط قرار دارند، سپس رابطه‌ی سطح کیفیت محیط و زندگی شهروندان، با میزان مشارکت آنان در امور شهری مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد.

با توجه به مسائل مطرح شده در این تحقیق سؤالات زیر مطرح می‌گردد:

- شاخص‌های کیفیت زندگی در ابعاد مختلف، در شهر مورد مطالعه در چه سطحی قرار دارد؟
- آیا بین کیفیت محیط و زندگی در شهر مورد مطالعه با میزان مشارکت در امور شهری ارتباط معناداری دارد؟

مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری تحقیق

تعاریف متعددی از کیفیت محیط ارائه شده است که مجموعاً در همه‌ی تعاریف، به حس رضایت و رفاه برای افرادی که در یک محیط و مکان زندگی اشاره دارد و در بردارنده‌ی ادراک انتزاعی، طرز تلقی و ارزش‌هایی می‌باشد که در بین گروه‌ها و افراد مختلف متفاوت است. در علم روانشناسی بر رابطه بین مردم و محیط سکونت، از حیث میزان رضایت ساکنان از

اجتماعی نوین مثل رفاه اجتماعی، کیفیت زندگی و عدالت اجتماعی در قلمرو برنامه‌ریزی و توسعه‌ی عمومی مطرح شود (مهدی‌زاده و همکاران، ۱۳۸۵: ۳۰). طی سال‌های اخیر مشارکت شهروندان در روند بهبود کیفیت محیط و زندگی شهری مورد توجه قرار گرفته‌است. همچنین در تئوری‌های مدیریت، مشارکت را انقلاب سوم مطرح می‌کنند. از مشارکت تعاریف متفاوتی شده‌است. "شری آرنشتین" مشارکت شهروندان را چنین تعریف کرده‌است: «توزیع مجدد قدرت به‌نحوی که شهروندان تهیدست، یعنی آنانی که از فرآیندهای سیاسی و اقتصادی کنار گذاشته شده‌اند و به حساب نمی‌آیند، به‌نحوی توانمند شوند که در آینده عالماً و عامداً حساب آیند (پیران، ۱۳۸۷: ۷۵۸). همچنین، "آمارتیاسن"، مشارکت را قدرت و توانایی مردم برای دگرگونی واقعیت از طریق تغییرات اجتماعی، تعریف کرده‌است (Sen, 1999: 86). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که مشارکت، توانمندسازی شهروندان در جهت پیشبرد امور شهری با تکیه بر خویشتن، به کمک مدیران شهری، در راستای بهبود کیفیت محیط شهر و کیفیت زندگی شهروندان، می‌باشد.

پیشینه‌ی تحقیق

عمر مطالعات علمی و منظم کیفیت محیط زندگی، چندان طولانی نمی‌باشد و تقریباً به نیمه‌ی دوم قرن بیستم برمی‌گردد. این مطالعات عمدتاً در کشورهای غربی صورت گرفته‌است و تئوری‌ها و نظریه‌های آن‌ها با آن جوامع سنخیت بیشتری دارد. در جوامعی همچون ایران این نوع مطالعات جدید بوده‌است و عمدتاً از روش‌های مطالعاتی غربی استفاده می‌شود (قالیباف، ۱۳۹۰: ۳۴). پیشینه‌ی تحقیق در مورد میزان کیفیت محیط زندگی در بخش پژوهش‌های صورت گرفته به دو بخش داخلی و خارجی تقسیم می‌شود. در بخش خارجی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

(فرجی‌سبکبار و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۰). ارتباط بین برآورده شدن نیازهای انسانی و رضایت ادراک شده از برآورده شدن هر یک، می‌تواند به وسیله‌ی ظرفیت روحی، زمینه‌ی فرهنگی ارزش‌ها، اطلاعات، ارتباطات، تحصیلات و دوست داشتن تحت تأثیر واقع می‌شود (قالیباف و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۷). مهمترین شاخص‌های کلان کیفیت زندگی عبارتند از تولید ناخالص داخلی، شاخص پیشرفت اصلی، شاخص سلامت اجتماعی، شاخص توسعه‌ی انسانی، که هر کدام از این شاخص‌ها، تصویر خاصی از زندگی را ارائه می‌دهند. همچنین مطالعه‌ای که واحدهای اکونومیست (۲۰۰۵) برای محاسبه شاخص کیفیت زندگی در کشورهای مختلف انجام داده، یکی از موفق‌ترین مطالعاتی بوده‌است که مجموعه‌ای جامع از متغیرها را برای محاسبه‌ی شاخص کیفیت زندگی مورد استفاده قرار داده‌است. این مطالعه، شاخص‌ها را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، جغرافیایی و بهداشتی دسته‌بندی کرده‌است (باسخا و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۸). به‌طور کلی کیفیت زندگی به وضعیت محیطی که مردم در آن زندگی می‌کنند؛ مثل آلودگی و کیفیت مسکن و همچنین به برخی صفات و ویژگی‌های خود مردم، اشاره دارد (Pacione, 2003: 30).

مطالعات کیفیت زندگی می‌تواند به شناسایی نواحی مسأله‌دار، علل نارضایتی مردم، اولویت‌های شهروندان در زندگی، تأثیر فاکتورهای اجتماعی - جمعیتی بر کیفیت زندگی و پایش و ارزیابی کارایی سیاست‌ها و استراتژی‌ها در زمینه‌ی کیفیت زندگی است (خادم‌الحسینی و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۲). سانتوس و مارتینز به این نکته اشاره می‌کنند که مشارکت اجتماع محلی در مطالعات کیفیت زندگی، می‌تواند پشتیبانی مهم برای تعیین سیاست‌ها و اهداف بلند مدت باشد (Santos and martins, 2007: 413). نگاه کالبدی-کارکردی برنامه‌ریزها به ابعاد و جنبه‌های مختلف زندگی در گذشته سبب شد که از اواخر دهه ۱۹۶۰، تحت تأثیر نیازها و آگاهی‌های جدید، مفاهیم

معنادار بودن روابط بین متغیرها را نشان می‌دهد. خادم‌الحسینی و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیق خود از شاخص‌های ذهنی برای بخش کیفیت زندگی و تحلیل و ارزیابی روابط آن با برخی از خصوصیات فردی استفاده کرده‌است. فرجی‌ملائی و همکاران (۱۳۸۹) با استفاده از الگوی موریس، دریافتند که نواحی مختلف شهری ایران دارای شکاف بارزی از منظر شاخص‌های کیفیت زندگی است.

قالیباف و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی، شاخص‌های مرتبط با کیفیت زندگی را از دید شهروندان مورد بررسی قرار داده‌اند، که نتایج تحقیق نشان می‌دهد وضعیت کیفیت زندگی در منطقه یافت‌آباد در زمینه‌های محیطی، اجتماعی و اقتصادی از دید جامعه نمونه مطلوب نبوده و تنها وضعیت حمل و نقل و ارتباطات در حد متوسطی ارزیابی شده است. لطفی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی به تحلیل کیفیت زندگی شهری با استفاده از روش آنتروپی و تکنیک saw، بافت شهری میان‌دوآب را مورد تحلیل قرار دادند که ضمن مقایسه محلات شهر از حیث کیفیت زندگی، نتایج تحقیق نشان می‌دهد، شاخص فضای سبز با دیگر شاخص‌ها اختلاف چشمگیری داشته و از اهمیت بیشتری برخوردار بوده‌است.

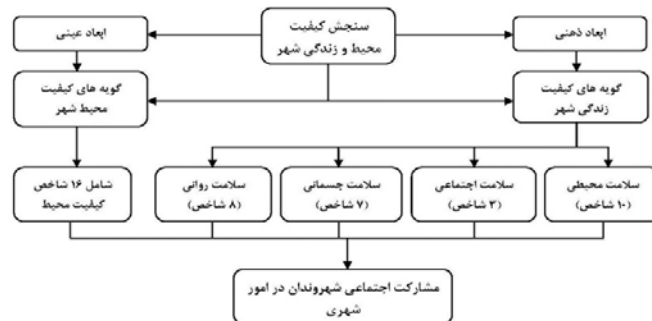
روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نحوه‌ی جمع‌آوری داده‌ها میدانی است. محدوده‌ی مورد مطالعه، شهر مینودشت از شهرهای استان گلستان می‌باشد. جامعه‌ی آماری این پژوهش کلیه سرپرستان خانوار شهر مینودشت می‌باشد که با بهره‌گیری از فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعداد ۲۵۰ نمونه انتخاب و اطلاعات توسط پرسش‌نامه محقق‌ساخته جمع‌آوری شده‌است.

کارپ (۱۹۷۶) در ارزیابی سیستم حمل و نقل سریع ناحیه‌ی ساحلی بر روی کیفیت محیط، مخاطبان در مورد ارزیابی موقعیت سکونتی فعلیشان بر مبنای بیش از صد مشخصه سکونتی مورد سؤال قرار گرفتند. بنایتو و همکاران (۲۰۰۳) در بررسی با عنوان شاخص‌های کیفیت محیطی ادراکی سکونتی و وابستگی محله‌ای در محیط‌های شهری دو ابزار اندازه‌گیری کیفیت روابط ساکنان با محیط سکونتی شهری را ارائه می‌دهند. براون و همکاران (۲۰۰۴) کیفیت زندگی را در دو سطح کلان و خرد مشخص می‌کند که شاخص‌های سطح کلان مؤلفه‌هایی مانند درآمد و اشتغال، مسکن، آموزش و پرورش و... و شاخص‌های خرد نیز در کلی کیفیت زندگی، تجارب و ارزش‌های فرد و معرف‌های مرتبط همانند رفاه، خوشبختی و رضایت از زندگی هستند. همچنین، کاستانزا و همکاران (۲۰۰۷) در تحقیق خود تأکید دارند که شاخص‌های عینی و ذهنی با هم می‌توانند میزان کیفیت محیط زندگی را بهتر بیان می‌دهد. آن‌ها بیان می‌کنند که کیفیت زندگی از دو مؤلفه‌ی تأمین نیازهای انسان و رفاه تشکیل شده است.

در بخش پژوهش‌های داخلی، تحقیقات متعددی طی چند سال اخیر صورت پذیرفته است که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

مولودی (۱۳۸۸) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به شناخت مؤلفه‌های مؤثر بر کیفیت محیط و ارزیابی آن پرداخته‌است و به نتیجه رسیده که کیفیت زندگی شهر جدید "هشتگرد" از سطح پایینی برخوردار است و به‌طور کلی رضایت از کیفیت محیط سکونتی وجود دارد ولی در مورد کیفیت محیط شهری این صدق نمی‌کند. حریرچی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش خود با استفاده از پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی، رابطه بین متغیرهای مستقل (سرمایه اجتماعی، ارزیابی خدمات شهری، رضایت‌مندی از محله، ویژگی‌های فردی و خانوادگی) را با متغیر وابسته (کیفیت زندگی) سنجیده‌است که

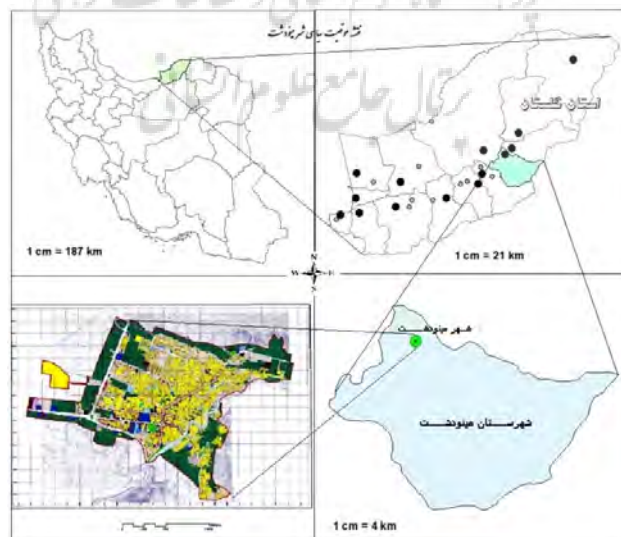

شکل ۱: نمودار مفهومی سنجش کیفیت محیط و زندگی شهری و تأثیر آن بر مشارکت شهروندان
مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

قلمرو پژوهش

محدوده‌ی مورد مطالعه شهر مینودشت واقع در استان گلستان می‌باشد. موقع ریاضی شهر، در طول جغرافیایی ۵۵ درجه و ۲۲ دقیقه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۷ درجه و ۱۳ دقیقه شمالی و ارتفاع آن از سطح دریای آزاد، ۱۸۰ متر می‌باشد. فاصله‌ی شهر تا مرکز استان، گرگان، ۱۰۰ کیلومتر و شهرهای پیرامون، گنبد (در غرب) ۱۸ کیلومتر، آزادشهر (در جنوب) ۲۵ کیلومتر و گالیکش (در شمال شرق) ۱۰ کیلومتر، می‌باشد (شکل ۲). مینودشت از سال ۱۳۳۳ دارای شهرداری می‌باشد. در سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰، شهر مینودشت، ۷۷۷۶ خانوار با ۲۸۴۷۸ نفر جمعیت را دارا می‌باشد.

به منظور تعیین قابلیت اعتماد یا پایایی پرسش‌نامه، آزمون مقدماتی (۳۰ پرسش‌نامه) با آلفای کرونباخ، با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS ارزیابی انجام شد. نتایج نشان داد که آلفای کرونباخ ارزیابی شده برای بخش‌های مختلف پرسش‌نامه ۰/۸۷۱ به دست آمد، که نشان دهنده‌ی قابلیت بالایی از اعتماد و اطمینان ابزار مورد تحقیق می‌باشد. در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصله از تحلیل‌های آمار توصیفی شامل شاخص‌های مرکزی و آمار استنباطی شامل آزمون T-test تک نمونه‌ای و آزمون تحلیل واریانس استفاده شده است.

شکل ۲: نقشه موقعیت سیاسی شهر مینودشت
مأخذ: نگارندگان و طرح جامع شهر مینودشت، ۱۳۹۲

یافته‌های تحقیق

الف - یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی تحقیق به این شرح می‌باشد. ۴۸/۳ درصد از جنسیت جامعه آماری زن و ۵۰/۲ درصد مرد و ۱/۴ درصد اظهار نظری نکردند. همچنین ۵۰/۳ درصد مجرد، ۴۴/۲ درصد متأهل، ۱/۴ درصد بی‌همسر بر اثر طلاق و ۴/۱ درصد نیز اظهار نظر نکردند.

به لحاظ سنی ۳۴/۷ درصد پاسخ‌گویان زیر ۲۰ سال، ۴۳/۶ درصد ۲۱-۳۰ سال، ۱۲/۹ درصد ۳۱-۴۰ سال، ۴/۱ درصد ۴۱-۵۰ سال، ۲/۷ درصد ۵۱-۶۰ سال و ۰/۷ درصد بالای ۶۰ سال داشته‌اند و ۱/۴ درصد نیز اظهار نظری نکرده‌اند. همچنین، ۲/۷ درصد بی‌سواد، ۹/۵ درصد ابتدایی، ۲۷/۹ درصد دبیرستان و ۵۳/۷ درصد دانشگاهی می‌باشند و ۶/۸ درصد اظهار نظر نکرده‌اند.

ب - یافته‌های استنباطی

به منظور ارزیابی کیفیت زندگی در شهر مینودشت از شاخص‌های بعد سلامت محیطی، بعد سلامت اجتماعی، بعد سلامت جسمانی، بعد سلامت روانی (ابعاد ذهنی) و کیفیت محیط شهری (ابعاد عینی) و برای سنجش کیفیت محیط و زندگی در شهر از آزمون T-test تک‌نمونه‌ای استفاده شده است، بدین ترتیب که متوسط شاخص‌ها جهت محاسبه سطح کیفیت

محیط و زندگی و داده‌ها در هر یک از شاخص‌ها با این عدد شناسایی می‌شوند. حد متوسط کیفیت محیط زندگی عدد سه می‌باشد، در این صورت از مقادیر حد بالا و حد پایین استفاده شده که اگر هر دو حد بالا و پایین منفی باشد، میانگین از مقدار مشاهده شده کمتر خواهد بود و اگر هر دو حد بالا و پایین مثبت باشد، میانگین از مقدار مشاهده شده بزرگ‌تر است. بدین ترتیب ابتدا هر یک از شاخص‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌است. در آزمون T-test تک‌نمونه‌ای فرض H_0 حاکی از برابری پایداری با عدد سه (حد متوسط کیفیت) می‌باشد و فرض H_1 حاکی از عدم برابری با حد متوسط کیفیت است.

در جدول شماره ۱ که شاخص‌های بعد سلامت محیطی مورد بررسی قرار گرفته‌است، نشان می‌دهد، میزان احساس امنیت از حد متوسط کیفیت بالاتر قرار دارد. همچنین شاخص‌های سلامتی محیط اطراف، توانایی در فعالیت‌های انجام روزانه، رضایت از استفاده ظرفیت‌های کاری، رضایت از شرایط محل زندگی، دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی، وضعیت رفت و آمد، در شرایط متوسطی از کیفیت قرار دارند. شاخص‌های داشتن پول کافی، دسترسی به اطلاعات مورد نیاز روزمره و میزان امکان فعالیت تفریحی در پایین‌تر از حد متوسط قرار گرفته‌اند.

جدول ۱: ارزیابی شاخص‌های بعد سلامت محیطی شهر

حد متوسط کیفیت=۳			شاخص‌های بعد سلامت محیطی	
مقدار t	درجه آزادی (df)	سطح معنی داری (sig)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰/۹۵
			پایین‌ترین	بالاترین
۳/۸۷۷	۱۴۶	۰/۰۰۰	۰/۳۱۹	۰/۴۸۲
۱/۱۱۲	۱۴۵	۰/۲۶۸	۰/۰۸۹	۰/۲۴۷
-۵/۸۶۳	۱۴۵	۰/۰۰۰	-۰/۴۴۵	-۰/۲۹۵
-۴/۴۶۹	۱۴۲	۰/۰۰۰	-۰/۳۲۱	-۰/۱۷۹
-۵/۹۶۹	۱۴۵	۰/۰۰۰	-۰/۴۹۳	-۰/۳۲۹
۰/۶۲۷	۱۴۵	۰/۵۳۱	۰/۰۵۴	۰/۲۲۷
-۰/۸۹۴	۱۴۳	۰/۳۷۳	-۰/۰۸۳	۰/۱۰۱
۰/۲۶	۱۴۵	۰/۸۲۱	۰/۰۲۰	۰/۲۰۰
-۲/۳۴۹	۱۴۳	۰/۰۲۶	-۰/۲۰۱	-۰/۰۲۴
-۰/۳۲۶	۱۴۴	۰/۸۲۱	-۰/۰۲۰	۰/۱۶۰

رضایت از دوستان خود، بالاتر از حد متوسط کیفیت قرار دارند.

در شاخص‌های بعد سلامت اجتماعی (جدول شماره ۲) نشان داده می‌شود، هر سه شاخص رضایت از روابط شخصی، میزان رضایت از روابط عاطفی با همسر خود و

جدول ۲: ارزیابی شاخص‌های بعد سلامت اجتماعی

حد متوسط کیفیت=۳						شاخص‌های بعد سلامت اجتماعی
فاصله اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین‌ترین	بالاترین					
۰/۷۸۵	۰/۴۷۲	۰/۶۲۹	۰/۰۰۰	۱۴۲	۷/۹۴۷	رضایت از روابط شخصی
۱/۲۲۶	۰/۷۲۴	۰/۹۷۵	۰/۰۰۰	۸۱	۷/۷۲۵	رضایت از روابط عاطفی با همسر خود
۰/۹۲۰	۰/۵۷۹	۰/۷۵۰	۰/۰۰۰	۱۴۳	۸/۷۰۱	رضایت از دوستان خود

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

کیفیت قرار دارند. شاخص میزان استفاده از ظرفیت کاری خود در حد متوسط قرار دارد. همچنین شاخص‌های میزان دردهای جسمانی که مانع فعالیت‌ها می‌باشد و میزان نیاز به درمان طبی برای انجام فعالیت‌ها از حد متوسط، پایین‌تر می‌باشد.

در جدول شماره ۳ شاخص‌های بعد سلامت جسمانی مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. شاخص‌های داشتن انرژی برای انجام کارهای روزانه، رضایت از تحرک و چابکی خود، رضایت میزان خواب و رضایت از توانایی خود برای انجام فعالیت‌ها بالاتر از حد متوسط

جدول ۳: ارزیابی شاخص‌های بعد سلامت جسمانی

حد متوسط کیفیت=۳						شاخص‌های بعد سلامت جسمانی
فاصله اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین‌ترین	بالاترین					
۰/۶۲۶	۰/۲۵۴	۰/۴۴۰	۰/۰۰۰	۱۴۲	۴/۶۸۹	داشتن انرژی کافی برای زندگی روزمره
-۰/۳۷۰	-۰/۷۱۵	-۰/۵۴۲	۰/۰۰۰	۱۳۹	-۶/۲۰۹	میزان دردهای جسمانی که مانع فعالیت‌هاست
-۰/۵۲۴	-۰/۸۹۸	-۰/۷۱۱	۰/۰۰۰	۱۴۱	-۷/۵۱۹	میزان نیاز به درمان طبی برای انجام فعالیت‌ها
۰/۵۲۱	۰/۱۶۳	۰/۳۴۲	۰/۰۰۰	۱۴۵	۳/۷۹۰	رضایت از تحرک و چابکی خود
۰/۵۲۹	۰/۱۲۳	۰/۳۲۶	۰/۰۰۰	۱۴۳	۳/۱۷۵	رضایت از میزان خواب خود
۰/۳۹۵	۰/۰۶۱	۰/۲۲۸	۰/۰۰۰	۱۳۹	۲/۷۰۸	رضایت از توانایی خود برای انجام فعالیت‌ها
۰/۲۶۰	-۰/۰۹۹	۰/۰۸۰	۰/۰۰۰	۱۳۶	۰/۸۸۳	میزان استفاده از ظرفیت‌های کاری خود

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

قرار دارد و مابقی شاخص‌ها در حد بالاتر از حد متوسط میانگین قرار دارند.

ارزیابی شاخص‌های بعد سلامت روانی (جدول شماره ۴) نشان می‌دهد که تنها میزان حالات دل‌تنگی، ناامیدی، اضطراب و افسردگی در حد متوسط میانگین

جدول ۴: ارزیابی شاخص‌های بعد سلامت روانی

حد متوسط کیفیت=۳						شاخص‌های بعد سلامت روانی
فاصله اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین‌ترین	بالاترین					میزان لذت از زندگی
۰/۵۶۲	۰/۱۴۴	۰/۳۵۳	۰/۰۰۱	۱۴۶	۳/۳۴۸	
۰/۸۱۵	۰/۴۲۰	۰/۶۱۸	۰/۰۰۰	۱۴۳	۶/۱۷۹	میزان معنادار بودن زندگی
۰/۴۷۰	۰/۱۵۴	۰/۳۱۲	۰/۰۰۰	۱۴۳	۳/۹۱۹	توانایی تمرکز در امور مربوط به خود
۰/۸۶۴	۰/۴۸۲	۰/۶۷۳	۰/۰۰۰	۱۴۳	۶/۹۸۲	میزان رضایت از شکل ظاهری بدن خود
۰/۸۸۶	۰/۵۳۶	۰/۷۱۱	۰/۰۰۰	۱۴۱	۸/۰۲۸	میزان رضایت از خود
۰/۳۱۶	-۰/۱۱۹	۰/۰۹۸	۰/۳۷۲	۱۴۱	۰/۸۹۶	میزان حالات دل‌تنگی، ناامیدی و افسردگی
۰/۵۰۹	۰/۱۳۳	۰/۳۲۱	۰/۰۰۱	۱۳۹	۳/۳۷۵	میزان رضایت از کیفیت زندگی خود
۰/۸۶۴	۰/۵۴۵	۰/۷۰۶	۰/۰۰۰	۱۴۲	۸/۷۰۵	رضایت از وضعیت سلامت

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

و رضایت از ترتیب قرارگیری عناصر شهری در محیط پیرامون، در حد متوسطی از کیفیت قرار دارند و شاخص‌های رضایت از تسهیلات شهری موجود در محیط زندگی، رضایت از وضعیت معابر و پیاده‌روها (شبکه دسترسی) محیط زندگی، رضایت از کیفیت فضای سبز و تعداد آن، رضایت از روابط اجتماعی حاکم در بین ساکنین محیط اطراف زندگی خود و رضایت از نحوه دسترسی‌ها به مراکز خدماتی شهر پایین‌تر از حد متوسط میانگین کیفیت قرار دارد.

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

ارزیابی گویه‌های کیفیت محیط شهر (جدول شماره ۵) بیانگر آن است که گویه‌های میزان صداهای آزار دهنده، حس مالکیت و احساس مسئولیت به محیط زندگی خود، رضایت از مسکن خود و میزان شناخت از محیط اطراف زندگی خود، بالاتر از حد متوسط میانگین قرار دارد؛ و میزان استشمام بوهای آزاردهنده، آلودگی در محیط مرکزی شهر، رضایت از نحوه جمع‌آوری زباله‌های خانگی، میزان رضایت از امنیت محیط زندگی خود، میزان شلوغی محیط مرکزی شهر، میزان سرزندگی و شادابی محیط اطراف

جدول ۵: ارزیابی شاخص‌های گویه کیفیت محیط شهر

مینودشت

حد متوسط کیفیت=۳						گویه‌های سنجش کیفیت محیط شهر
فاصله اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
پایین‌ترین	بالاترین					میزان صداهای آزار دهنده
۰/۳۷۹	۰/۰۰۴	۰/۱۹۱	۰/۰۴۵	۱۴۵	۲/۰۲۱	
۰/۲۹۵	-۰/۰۶۰	۰/۱۱۷	۰/۱۹۵	۱۴۴	۱/۳۰۳	میزان بوهای آزار دهنده
۰/۱۶۶	-۰/۲۳۵	-۰/۰۳۴	۰/۷۳۴	۱۴۴	-۰/۳۴۰	میزان آلودگی در محیط
۰/۲۲۷	-۰/۱۵۷	۰/۰۳۴	۰/۷۲۰	۱۴۲	۰/۳۵۹	رضایت از جمع‌آوری زباله‌ها
۰/۳۴۵	-۰/۰۲۸۶	۰/۱۵۸	۰/۰۹۶	۱۴۴	۱/۶۷۵	رضایت از امنیت در محیط
۰/۲۰۱	-۰/۱۷۴	۰/۰۱۳	۰/۸۸۴	۱۴۳	۰/۱۴۶	میزان آزاردهنده بودن شلوغی محیط شهر
-۰/۳۰۴	-۰/۶۶۶	-۰/۴۸۵	۰/۰۰۰	۱۳۹	-۵/۳۰۸	رضایت از تسهیلات شهری
۰/۵۳۷	۰/۱۵۷	۰/۳۴۷	۰/۰۰۰	۱۴۳	۳/۶۰۹	میزان حس مالکیت و مسئولیت به محیط
۰/۶۲۵	۰/۲۷۱	۰/۴۴۸	۰/۰۰۰	۱۴۴	۵/۰۰۰	رضایت از مسکن خود
-۰/۳۱۱	-۰/۶۷۴	-۰/۴۹۳	۰/۰۰۰	۱۴۳	-۵/۳۶۴	رضایت از شبکه دسترسی
-۰/۰۵۲	-۰/۴۷۱	-۰/۶۲۰	۰/۰۱۴	۱۴۴	-۲/۴۷۵	رضایت از کیفیت فضای سبز
-۰/۰۱۴	-۰/۳۴۴	-۰/۱۷۹	۰/۰۳۳	۱۴۴	-۲/۱۴۹	رضایت از روابط اجتماعی حاکم بر محیط زندگی
-۰/۱۳۸	-۰/۴۴۳	-۰/۲۹۰	۰/۰۰۰	۱۴۰	-۳/۷۷۶	رضایت از نحوه دسترسی به مراکز خدماتی
۰/۱۷۴	-۰/۱۱۲	۰/۰۰۶	۰/۹۳۶	۱۴۵	۰/۰۸۱	میزان سرزندگی محیط
۰/۶۲۰	-۰/۲۷۰	۰/۴۴۵	۰/۰۰۰	۱۴۵	۵/۰۲۷	شناخت محیط اطراف
۰/۳۳۱	-۰/۵۲۸	-۰/۰۹۸	۰/۶۵۱	۱۴۱	-۰/۴۵۳	میزان رضایت از قرارگیری عناصر شهری

مردمی (شوراها) بر جریان بازسازی، میزان گرایش به عضویت در تشکل‌های مردمی، مشارکت در تصمیمات گرفته شده مربوط به محله خود، میزان کمک فکری، فنی و تخصصی به کارشناسان در تهیه طرح‌ها، میزان سرمایه‌گذاری و مشارکت در سرمایه‌گذاری در طرح‌های اجرایی، احساس رضایت از حضور در محدوده‌ی مرکز شهر و میزان مشارکت شهروندان در امور شهری، پایین تر از حد متوسط میانگین می‌باشد.

ارزیابی گویه‌های سنجش مشارکت در امور شهر (جدول شماره ۶) را نشان می‌دهد که میزان احساس مسئولیت نسبت به محیط، بالاتر از حد متوسط می‌باشد و شاخص‌های آشنایی با طرح‌ها و برنامه‌ها برای محدوده‌ی شهر، دسترسی به طرح‌هایی که برای محدوده‌ی شهر تهیه شده، سازگاری بازسازی‌ها در شهر با نیازها و اعتقادات، دخالت نظرات شهروندان در برنامه‌ها و طرح‌ها، بازسازی‌های صورت گرفته در شهر با هزینه و سرمایه شهروندان، نظارت تشکل‌های

جدول ۶: ارزیابی شاخص‌های گویه سنجش مشارکت در امور شهر مینودشت

حد متوسط کیفیت=۳					مقدار t	گویه‌های سنجش مشارکت
فاصله اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی (df)		
پایین‌ترین	بالاترین					
۰/۴۶۱	۰/۱۰۷	۰/۲۸۴	۰/۰۰۲	۱۴۳	۳/۱۷۸	میزان احساس مسئولیت نسبت به محیط
-۰/۵۹۸	-۰/۸۸۱	-۰/۷۳۹	۰/۰۰۰	۱۴۵	-۱۰/۳۵۱	آشنایی با طرح‌ها و برنامه‌های محدوده شهر
-۰/۷۰۶	-۰/۹۷۶	-۰/۸۴۱	۰/۰۰۰	۱۴۴	-۱۲/۳۲۲	دسترسی به طرح‌های تهیه شده در شهر
-۰/۳۶۵	-۰/۶۷۰	-۰/۵۱۷	۰/۰۰۰	۱۴۰	-۶/۷۱۹	سازگاری بازسازی‌های صورت گرفته با اعتقادات و نیازها
-۰/۵۴۴	-۰/۸۸۰	-۰/۷۱۲	۰/۰۰۰	۱۳۸	-۸/۳۸۲	دخالت نظرات شهروندان در برنامه‌ها و طرح‌ها
-۰/۳۰۵	-۰/۶۳۳	-۰/۴۶۹	۰/۰۰۰	۱۳۱	-۵/۶۶۵	بازسازی در محدوده شهر توسط شهروندان
-۰/۴۱۱	-۰/۷۱۸	-۰/۵۶۵	۰/۰۰۰	۱۲۷	-۷/۲۸۲	نظارت تشکل‌های مردمی بر جریان بازسازی
-۰/۴۰۹	-۰/۸۰۲	-۰/۶۰۵	۰/۰۰۰	۱۴۱	-۶/۰۹۱	گرایش به عضویت در تشکل‌های مردمی
-۰/۶۱۸	-۰/۹۸۹	-۰/۸۰۴	۰/۰۰۰	۱۴۲	-۸/۵۷۷	مشارکت در تصمیمات گرفته شده در محله
-۰/۹۱۶	-۱/۲۹۴	-۱/۱۰۵	۰/۰۰۰	۱۴۱	-۱۱/۵۵۲	کمک فکری و فنی به کارشناسان تهیه طرح
-۰/۴۳۸	-۰/۸۴۷	-۰/۶۴۲	۰/۰۰۰	۱۳۹	-۶/۲۱۶	سرمایه‌گذاری و مشارکت در طرح‌های اجرایی
-۰/۲۰۹	-۰/۵۲۵	-۰/۳۷۲	۰/۰۰۰	۱۴۴	-۴/۵۱۸	رضایت از حضور در مرکز شهر
-۰/۲۲۸	-۰/۵۸۸	-۰/۴۰۸	۰/۰۰۰	۱۴۱	-۴/۴۸۲	میزان مشارکت شهروندان در در امور شهری

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

همچنین شاخص‌های ابعاد سلامت محیطی و ابعاد سلامت جسمانی و همچنین شاخص‌های گویه کیفیت محیط شهری با توجه به نتایج به دست آمده در حد متوسطی از کیفیت زندگی قرار دارد. همچنین گویه‌های مشارکت در امور شهر پایین‌تر از حد متوسط میانگین می‌باشد.

هر یک از شاخص‌های کیفیت محیط و زندگی شهری و مشارکت در امور شهر در جدول ۷ مورد بررسی قرار گرفته‌است. نتایج حاصل از آن نشان می‌دهد که شهروندان مینودشت در ابعاد سلامت اجتماعی و ابعاد سلامت روانی در شرایط بالاتر از حد متوسط قرار دارند و این شاخص‌های کیفیت زندگی از وضعیت قابل قبولی در شهر برخوردار هستند.

جدول ۷: ارزیابی شاخص‌های کیفیت محیط و زندگی در شهر مینودشت

حد متوسط کیفیت=۳						گویه‌های کیفیت زندگی و محیط شهر
فاصله اطمینان ۰/۹۵		اختلاف	سطح معنی داری (sig)	درجه آزادی (df)	مقدار t	
بالاترین	پایین‌ترین	میانگین				
۰/۰۰۴	-۰/۲۱۳	-۰/۱۰۴	۰/۰۵۹	۱۳۱	-۱/۹۰۱	بعد سلامت محیطی
۰/۸۶۱	۰/۴۹۷	۰/۶۷۹	۰/۰۰۰	۷۷	۷/۴۴۰	بعد سلامت اجتماعی
۰/۱۱۷	-۰/۱۰۰	۰/۰۰۸	۰/۸۷۷	۱۱۶	۰/۱۵۵	بعد سلامت جسمانی
۰/۵۸۶	۰/۳۷۷	۰/۴۸۱	۰/۰۰۰	۱۲۹	۹/۱۳۶	بعد سلامت روانی
-۰/۰۷۸	۰/۰۸۰	-۰/۰۰۱	۰/۹۸۰	۱۲۳	-۰/۰۲۵	کیفیت محیط شهری
-۰/۴۸۶	-۰/۶۷۰	-۰/۵۷۸	۰/۰۰۰	۱۲۰	-۱۲/۴۳۸	مشارکت در امور شهری

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

محیطی، سلامت و روانی، با مشارکت مردم در امور شهری ارتباط معناداری وجود دارد و بعد سلامت اجتماعی با مشارکت مردم در امور شهری دارای ارتباط معناداری نمی‌باشد.

سرانجام برای ارتباط بین کیفیت محیط و زندگی با مشارکت شهروندان، از آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) استفاده گردید. جدول شماره ۸ نشان‌گر آن است که کیفیت محیط شهری و ابعاد سلامت

جدول ۸: ارتباط بین گویه‌های کیفیت محیط و زندگی با مشارکت شهروندان شهر مینودشت

درجه معناداری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات		
۰/۰۳۰	۱/۷۴۵	۰/۳۲۱	۲۷	۸/۶۷۴	بین گروهی	کیفیت محیط شهری
		۰/۱۸۴	۷۹	۱۴/۵۴۴	درون گروهی	
			۱۰۶	۳۲/۲۱۸	مجموع	
۰/۰۲۷	۱/۷۵۳	۰/۵۶۸	۲۸	۱۵/۹۰۵	بین گروهی	بعد سلامت محیطی
		۰/۳۲۴	۸۱	۲۶/۲۴۱	درون گروهی	
			۱۰۹	۴۲/۱۴۶	مجموع	
۰/۲۵۱	۱/۲۵۷	۰/۷۳۳	۳۲	۱۶/۸۶۴	بین گروهی	بعد سلامت اجتماعی
		۰/۵۸۳	۴۵	۲۶/۲۴۷	درون گروهی	
			۶۸	۴۳/۱۱۱	مجموع	
۰/۰۴۲	۱/۶۷۳	۰/۴۶۷	۲۸	۱۳/۰۷۴	بین گروهی	بعد سلامت جسمانی
		۰/۲۷۹	۷۳	۲۰/۳۷۸	درون گروهی	
			۱۰۱	۳۳/۴۵۳	مجموع	
۰/۰۴۱	۱/۶۶۳	۰/۵۱۷	۲۸	۱۴/۴۶۵	بین گروهی	بعد سلامت روانی
		۰/۳۱۱	۸۰	۲۴/۸۵۸	درون گروهی	
			۱۰۸	۳۹/۳۲۳	مجموع	

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۹۲

تأثیر گذاشته‌است و بین آن دو ارتباط معناداری وجود دارد.

بنابراین به‌طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که میزان کیفیت محیط و زندگی در مشارکت مردم در امور شهر

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به نتایج آزمون‌های فوق، گویه کیفیت محیط شهری و ابعاد سلامت جسمانی و محیطی در حد متوسط کیفیت می‌باشند و ابعاد سلامت اجتماعی و روانی بالاتر از حد متوسط کیفیت قرار دارند. همچنین ارتباط معناداری بین کیفیت محیط شهری و ابعاد سلامت محیطی، جسمانی و روانی با مشارکت شهروندان وجود دارد.

بنابراین، با توجه به کیفیت پایین محیط و زندگی در شهر مینودشت که این امر خود بر رفتار اجتماعی شهروندان، بخصوص بر مشارکت در امور شهری تأثیر داشته‌است و آن را تحت شعاع قرار می‌دهد، لزوم ارتقاء کیفیت محیط و زندگی در شهر احساس می‌شود. همچنین افزایش سطح کیفیت محیط و زندگی در شهر، حس تعلق و مسئولیت نسبت به محیط زندگی را افزایش داده و در نتیجه شهروندان، در توسعه پایدار شهری، مشارکت خودجوش و فعالی را برقرار می‌کنند. با توجه به نتایج تحقیق، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- توزیع بهینه‌ی کاربری‌های مختلف شهری در سطح شهر؛

- ایجاد امکانات گذران اوقات فراغت در محل سکونت از طریق افزایش سرانه‌ی فضای سبز و عمومی؛

- افزایش سلامت محیطی شهر از طریق احداث شبکه‌ی دفع فاضلاب، جلوگیری از ورود صنایع مزاحم و پر سروصدا به محدوده‌های مسکونی و جلوگیری از تخلیه‌ی زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی در اراضی خالی و بایر داخل محدوده‌ی شهر؛

- ایجاد شور و نشاط اجتماعی جهت بهبود سلامت جسمانی از طریق همایش‌های ورزشی، خانوادگی و همگانی؛

- واگذاری حتی‌المقدور مسئولیت‌های مختلف در مراحل ارائه‌ی برنامه، مدیریت و اجرای آن به ساکنین محله‌های شهری.

منابع و مأخذ

- باسزا، مهدی، لطفعلی عاقلی کهنه‌شهری و ارشک مسایلی، (۱۳۸۹). رتبه‌بندی شاخص‌های کیفیت زندگی در استان‌های کشور، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۷، تهران.

- پیران، پرویز (۱۳۸۷) مشارکت (در امور شهری). دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، تهران.

- حسین‌زاده‌دلیر، کریم، رسول قربانی و پری شکری‌فیروز‌جاه، (۱۳۸۸). تحلیل و ارزیابی کیفی سنجش‌های پایداری شهری در شهر تبریز، مجله مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال اول، شماره ۲، پاییز ۱۳۸۸.

- حریرچی، امیرمحمود، خلیل میرزایی و اعظم جهرمی و مکانی، (۱۳۸۸). چگونگی وضعیت کیفیت زندگی شهروندان شهر جدید پردیس، فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی، سال دوم، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۸.

- خادم‌الحسینی، احمد، حسین منصوریان و محمدحسین ستاری، (۱۳۸۹). سنجش کیفیت ذهنی زندگی در نواحی شهری (مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان)، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال اول، شماره ۳، بهار ۱۳۸۹.

- دیوپ، اس. سی (۱۳۷۷). نوسازی و توسعه در جستجوی قالب‌های فکری بدیل، ترجمه سید احمد موثقی، انتشارات قومس، تهران.

- رضوانی، محمدرضا و حسین منصوریان، (۱۳۸۷). سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها و مدل‌ها و آرایه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی، فصلنامه روستا و توسعه، سال یازدهم، شماره ۳، سال ۱۳۸۷.

- رضوانی، محمدرضا، علی‌رضا شکبیا و حسین منصوریان، (۱۳۸۷). ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳۰ و ۳۱، سال ۱۳۸۷.

- شکوئی، حسین (۱۳۸۳). اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا، جلد اول، چاپ هفتم، انتشارات گیتاشناسی، تهران.

- Bonaiuto, Marino and et al (2002). Neighborhood Evaluation Within a Multiplace Perspective on Urban Activities, Environment and Behavior. Vol. 36, No. 1, January 2004.
- Bonaiuto, Marino and et al (2003). Indexes of perceived residential environment quality and neighbourhood attachment in urban environments: a confirmation study on the city of Rome, Landscape and Urban Planning 65.
- Brown, J.; Bowling, A. & Flynn, T. (2004). Models of quality of life: A taxonomy, overview and systematic review of the literature. European forum on population ageing research. Available at: <http://research.group.shef.ac.uk/pdf>.
- M. Carp, Frances and T. Zawadski, Rick and Shokrkon, Hossein (1976), "Dimensions of urban environmental quality", Environment and Behavior, Vol. 8, No. 2.
- Costanza, R. et al. (2007). Quality of life: An approach integrating opportunities, human needs and subjective well-being. Ecological economics. No.1.
- Pacione, M. (2003). Urban Environmental Quality and Human Perspective, Journal of Landscape and Wellbeing a Social-Geographical Urban Planning, Vol 65, No 2.
- Roback J. (1982). Wages, Rents and the Quality of Life, Journal of Political Economy, 90 (6): 1257-1278.
- Santos, L. and Martins, I. (2007). Monitoring Urban Quality of Life The porto Experience, Social Indicators Research, No. 80.
- Schmitt R.B. (2002). Considering Social Cohesion in Quality of Life Assessments: concepts and measurement, social indicators research, 58: 403-428.
- Sen A. (1999). Development as freedom, Oxford university press.
- Van Kamp, Irene and et al (2003). Urban environmental quality and human well-being toward a conceptual framework and demarcation of concepts: a literature study landscape and urban planning. 65.
- غراب، ناصرالدین (۱۳۸۰). تأثیرات محیط شهری در از خود بیگانگی انسان، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۸، سال ۱۳۸۰.
- فرجی سبکسار، حسنعلی، طاهره صادقلو و حمدا... سنجاسی قیداری، (۱۳۹۰). سنجش کیفیت زندگی در مناطق روستایی: مطالعه موردی دهستان آق بلاغ استان زنجان، فصلنامه روستا و توسعه، سال چهاردهم، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰.
- فرجی ملائی، امین، آزاده عظیمی و کرامتا... زیاری، (۱۳۸۹). تحلیل ابعاد کیفیت زندگی در نواحی شهری ایران، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال اول، شماره ۲، ۱۳۸۹.
- قالیباف، محمدباقر، مجتبی روستایی، مهدی رمضان‌زاده‌لهسایی و محمدرضا طاهری، (۱۳۹۰). ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی محله یافت‌آباد)، فصلنامه جغرافیا، دوره جدید، سال نهم، شماره ۳۱، زمستان ۱۳۹۰.
- کلانتری، خلیل (۱۳۹۱). پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی (با استفاده از نرم‌افزار spss)، چاپ پنجم، انتشارات فرهنگ صبا، تهران.
- لطفی، صدیقه، امین فرجی ملائی، ایوب منوچهری و آزاده عظیمی، (۱۳۹۰). تحلیل کیفیت زندگی شهری با استفاده از روش آنتروپی و تکنیک saw، فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، سال اول، شماره ۱، پاییز ۱۳۹۰، گرگان.
- لینچ، کوئین (۱۳۸۱). تئوری شکل شهر، ترجمه سید حسین بحرینی، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- مولودی، جمشید (۱۳۸۸). سنجش کیفیت محیط شهری در شهرهای جدید، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
- مهدیزاده، جواد (۱۳۸۵). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری، معاونت معماری و شهرسازی، وزارت مسکن و شهرسازی، تهران.
- مهندسین مشاور طرح و نقش گلستان (۱۳۹۲). طرح جامع شهر مینودشت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی